Іщенко О. А.,

*аспірант кафедри української мови і літератури
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка*

СПЕЦИФІКА НАРАТИВУ В РОМАНАХ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ

Анотація. У статті здійснено аналіз характерних для художнього стилю М. Дочинця типів і функцій наратора, форм наративу, форм нарації, спрямованих на художнє моделювання образу непересічної особистості з багатим внутрішнім світом і відтворення процесу його духовного й тілесного самовдосконалення.

Визначено, що для побудови наративу романів прозаїка ключову роль відіграють наратори, позиціоновані як народні філософи, письменники, журналісти, всебічно обдаровані особистості з багатим життєвим досвідом. У романах письменника наявний гомодієгетичний наратор в інтрадієгетичній ситуації, гомодієгетичний наратор в екстрадієгетичній ситуації, обізнаний автор у ролі видавця-редактора. Наратори в романах М. Дочинця виконують функції головних героїв, другорядних персонажів-спостерігачів, а також автора. Попри подібність структурно-композиційної організації твори письменника мають певні наративні особливості, пов'язані головним чином з образом оповідача/розповідача. У романі «Вічник. Сповідь на перевалі духу» присутні гомодієгетичний наратор в інтрадієгетичній ситуації, який виконує функцію протагоніста, творця художнього наративного світу, та імпліцитний наратор, що є своєрідним художнім двійником М. Дочинця – журналістом-біографом, учнем народного мудреця (така специфіка простежується й у романі «Криничар. Діаріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії»). Роман «Горянин. Води Господніх русел» примітний трансформацією автора-наратора в гетеродієгетичного наратора в інтрадієгетичній ситуації, що забезпечує об'єктивний виклад матеріалу від третьої особи.

Характерною особливістю письма М. Дочинця вважаємо домінування *я-нарації*, що пояснюється жанровою своєрідністю (синтез ознак роману-сповіді, роману-діаріюшу, життєвого роману, роману-притчі) й ідейно-тематичною спрямованістю творів (розкриття психосвіту непересічної особистості). Письменник послуговується й іншими формами нарації (*ти-нарація*, *ви-нарація*, *ми-нарація*), що наявні в текстах фрагментарно й використовуються з метою створення довірливого діалогу з реципієнтом.

Ключові слова: нарація, наратор, наратив, форми наративу, форми нарації, протагоніст, роман.

Постановка проблеми. Посилення уваги до вивчення комунікативної природи художніх творів у сучасному літературознавчому дискурсі обумовило виникнення численних наратологічних студій. Протягом останніх десятиліть у розвідках українських дослідників В. Золотової, Т. Кушнірової, Х. Пастух, В. Палкіної, Н. Римар, В. Сірук, О. Стогній та інших актуалізується процес виявлення й аналіз специфіки наративу художнього твору через окремі компоненти (моделі, стратегії, наратеми) [15]. Особливо перспективністю відзначаються дослідження наративної стратегії як способу репрезентації стилю художнього мислення автора, його художньо-філософської концепції [12; 14].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Доробок сучасного українського письменника М. Дочинця – самобутнє явище у вітчизняному літературному процесі кінця ХХ – початку ХХІ століття. Оригінальний стиль автора, проблемно-тематичний діапазон творів, концепція героя тощо привертають увагу дослідників Л. Горболіс, С. Величко, С. Ковпик, О. Талько та інших. На увагу заслуговує праця М. Васьківа, присвячена вивченню наративних особливостей роману «Криничар. Діаріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії» [1]. Але попри численні студії досі відсутній ґрунтовний аналіз наративних особливостей прози письменника, що й обумовлює актуальність нашої розвідки.

Метою статті є дослідження специфіки наративу в романах «Вічник. Сповідь на перевалі духу», «Світован. Штудії під небесним шатром», «Криничар. Діаріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії», «Горянин. Води Господніх русел», «Мафтей. Книга, написана сухим пером» М. Дочинця.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи наративні стратегії прози М. Дочинця, апелюємо, по-перше, до напрацювань відомих закордонних й українських дослідників – Ж. Женетта [7; 8], Ю. Коваліва [10], М. Легкого [9], Л. Мацевко-Бекерської [11], І. Папуші [13], М. Ткачука [16], О. Ткачука [17], В. Шміда [18] та інших, які сформували наукове підґрунтя наратології, що вивчає специфіку наративу, його «форму та функціонування, компетенцію, спільні й відмінні ознаки оповідей (розповідей), моделювання фабул, визначення відповідних типологічних рядів» [10, с. 94]. Теоретичною основою стало поширене в сучасних літературознавчих студіях поняття «наративна стратегія твору», що означає «сукупність наративних процедур, яких дотримуються, або наративних засобів, що використовуються для досягнення певної мети в репрезентації наративу» [17, с. 79].

Для реалізації наративних стратегій письма М. Дочинця вирішального значення набуває наратор – фіктивна особа, «вигадана автором, похідна від його свідомості» [9, с. 10]. Наратори в романах прозаїка – експліцитні, всевідні, самосвідомі; позиціонуються як народні філософи, письменники, журналісти, всебічно обдаровані особистості з багатим життєвим досвідом. Польська дослідниця М. Ясінська слушно зауважує, що «від того, ким постає наратор, який зв'язок єднає його з уявним світом, з постаттю реального автора, якою видається прийнята наратором концепція нарації, яке його ставлення до предмета оповіді (чи він його лише оповідає, чи також тлумачить, оцінює), як появляється або зникає в літературному творі, <...> залежить характер цілого, представленого в романі світу» [10, с. 95]. Ураховуючи специфіку нарації в модифікованих параболічних текстах, до яких належить велика проза М. Дочинця, ставлення наратора до художньої дійсності вважаємо як синтез інтерпретаційно-інформаційного (інформа-

ційний елемент – основа художнього моделювання життєпису протагоністів, інтерпретаційний елемент сприяє трактуванню фактів з проскією на провідну ідею творів) і дисресійного зв'язків (пріоритет внутрішнього світу оповідача, його думок, переконань, почуттів у порівнянні з зображуваними подіями).

Попри духовний потенціал, життєву мудрість, розумові здібності й таланти наратори М. Дочинця морально й інтелектуально не дистанціюються від наратора. Скажімо, протагоніст-оповідач Андрій Ворон із роману «Вічник. Сповідь на перевалі духу» наголошує на своїй пересічності: «Мене називають вічником, знатником, відуном. Але що я знаю? Що я відаю?» [2, с. 274]. Попри існування часової дистанції (адже наратовані події переважно відбувалися в минулому) наратори прозаїка здебільшого перебувають у тому ж дістетичному просторі, що й наратори, яким адресовані їхні сповіді, повчання, морально-етичні настанови, щоденникові нотатки. Особливістю романів «Вічник. Сповідь на перевалі духу», «Криничар. Діаріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії», «Мафтей. Книга, написана сухим пером» вважаємо наявність вікової дистанції між адресатом і адресантом, оскільки функцію оповідача виконують літні люди (від сімдесяти до ста чотирьох років), проте це не заважає виникненню психологічного зв'язку між наратором і наратором. Створюючи образ оповідача-порадника, письменник орієнтувався на потребу сучасного читача в духовному наставнику, який осмислює актуальні екзистенційні й онтологічні питання. Оповідна манера наратора в романах цілком відповідає віковим особливостям спілкування літньої людини, народного філософа: простота викладу, лаконічність, влучність висловів тощо. Активне вживання коротких синтаксичних конструкцій, використання афоризмів, прислів'їв, приказок посутньо увиразнює образ наратора-мудреця: «Дорога – як золота жила життя. Доріг много, та вибираєш одну. Многі не ведуть нікуди. Веде одна. І Хтось веде, якщо ти весь час у дорозі. І коли ти вибрав дорогу, то не думай про неї. Нехай вона думає про тебе. Тоді дорога стає путтю» [6, с. 209]. Ця особливість побудови оповіді викликає почуття довіри до наратора й проголошених ним життєвих істин.

Оскільки наратив художнього тексту – це «контекстуально пов'язаний обмін між двома сторонами, обмін, що виникає з бажання щонайменше однієї з цих сторін» [17, с. 73], створення комунікації в романах М. Дочинця між адресантом і адресатом відбувається за умови зацікавлення наративом, завдяки апеляції до актуальної проблематики. Скажімо, в «Криничарі. Діаріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії» наратор укладає своєрідну угоду з наратором, який має прочитати його записи й отримає за це винагороду – дізнається, як стати багатим. Оповідач підтримує увагу філософськими роздумами про сутність грошей, їхнє значення для людини, порадами, як збагатитися: «Гроші треба жадати! Треба знати, скільки ти хочеш, і підігрівати силу й міру жадання. Заробляй завтра більше, ніж нині, а позавтра ще більше! <...> І найголовніше: багатство не в скрині з грошима, а в тому потічку, що неперервно повнить цю скриню й перетікає далі, в інші скрині. А для цього гроші мають день і ніч працювати на тебе...» [4, с. 135]. Подібна схема комунікації простежується також в інших романах письменника, де наратор спонукає наратора до інформаційної, психологічної, емоційної взаємодії, обіцяючи повідомити особисто усвідомлені й перевірені життєві істини. Так, у «Вічнику. Сповідь на перевалі духу» оповідач відкриває свою

систему духовного й тілесного самовдосконалення; розповідає із «Горянина. Вод Господніх русел» і оповідає зі «Світована. Штудій під небесним шатром» репрезентують історію людини з незламною силою волі, що є взірцем для наслідування; оповідь протагоніста із «Мафтей. Книги, написані сухим пером» є прикладом *себе-пізнання* через переосмислення минулого.

Проголошені наратором філософські сентенції, монологи-сповіді, роздуми про важливі онтологічні й екзистенційні питання, пов'язані з буттям людини, спрямовані на активізацію інтелектуальної дискусії, що має відбутися поза межами твору, у свідомості одержувача інформації. Тексти романів містять імпліцитні й експліцитні звертання до реципієнта, що підтримують його зацікавлення й забезпечують цілісність наративу. Зокрема, Андрій Ворон з роману «Вічник. Сповідь на перевалі духу», розповідаючи про свої фізичні й психологічні випробування в таборах Сибіру, зауважує: «Солодкий мій читальнику, снуючи сю сповідь, я волю не загострювати, а притуплювати перо, аби не бентежити хмурими зайвицями твоєї душі. І в подальшому розділі, тримаючись чину правди, я вестиму свій опис ще більш пошадливо. Бо той страшний досвід, якого я зачерпнув, не потрібен нікому. Нащо воскрешати жахи для когось, коли я й сам хотів би їх забути» [2, с. 207]. Пряме звертання в наративі, по-перше, створює довірливий діалог між учасниками акту комунікації (уживанням апелятиву «солодкий читальнику», що підсилюється присвійним займенником «мій»), і піклуванням наратора про небажання порушувати душевний спокій наратора), по-друге, ущільнює оповідь, позбавляючи сюжет перенасичення однотипними епізодами, описами, коментарями.

Наратори в романах М. Дочинця не є самостійними персонажами, але набувають вирішального значення для художнього простору, позаяк їхня експліцитна присутність позначається на формі викладу матеріалу (М. Бахтін) і спонукає наратора до створення наративу у формі монологу-сповіді, спогадів, інтерв'ю, діаріюшу, що визначає приналежність текстів письменника до нетрадиційних типів оповіді. М. Ткачук зауважує, що у ХХ столітті «нарація набуває скомпільованих форм, поєднання традиційних типів оповіді й новітніх. Зокрема, спостерігається тип наративу, який називається квазидраматургічним, тобто майже драматургічним, наближеним до драми; важливу функцію у структурі такого наративу виконують діалоги, монологи, не власне пряме мовлення, за допомогою яких показується сюжетний час і простір» [16, с. 17–18]. Використання квазидраматургічного типу наративу в романах письменника сприяє репрезентації психосвіту нараторів з романів «Вічник. Сповідь на перевалі духу», «Криничар. Діаріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії», «Мафтей. Книга, написана сухим пером» і протагоністів зі «Світована. Штудій під небесним шатром», «Горянина. Вод Господніх русел», їхнього самобутнього світовідчуття й способу думання.

Жанрова своєрідність й ідейно-тематичний зріз романів письменника обумовлюють домінування *я-нарації*, спрямованої на психологічне саморозкриття протагоніста в монологах-сповідях, спогадах, нотатках, діалогах. У романах письменника поширені й інші форми нарації, що використовуються з певною метою, наприклад: 1) вживання *ти-нарації* в значенні *я-нарації* допомагає нараторові відсторонитися й об'єктивно оцінити свої думки, вчинки, зміни в характері й поведінці, які відбувалися впродовж усього життя («Тоді я ще не знав простої

речі: чим довше і ретельніше ти жуєш їжу, тим менше їжі тобі треба, тим поживнішою буде її малість. І коли ти перебуваєш у тілесній роботі, теж менше їси. І коли більше п'єш води. Зате сила прибуває. Сі речі я пізнав згодом» [2, с. 44]); 2) *ми-нарацію* в поєднанні з *ти-нарацією* наратор використовує, щоб підкреслити свою спорідненість із наратором («Не похваляйся своїм хистом і не жертвуй усім заради свого ремесла. Бо народжені ми не для ремесла. Воно дано лише в поміч душам, які зліпив великий Ремісник. І тішися. То й ми більше тішимося тим, що душа наша доброго творить, а не руки й мозок» [2, с. 262]); 3) численні вставки з настановами у формі *ти-нарації* (*ви-нарації*) інтимізують оповідь, створюючи ефект приватної бесіди («Ким ти є зараз і що ти робиш зараз – лише се має сенс. А не те, ким ти був і що ти робив колись» [2, с. 153]); 4) поєднання *я-нарації*, *ти-нарації* й *ми-нарації* підкреслює універсальність проголошених істин («Доля – не підкова, важко зломити її. А от вона тебе зігне й зломить на дух. Бо примітив я, що все значуще, все присутнє дається нам на зломі. Наче доля бере нас на зуб: чи добрий метал, що з нього можна скувати?» [4, с. 156]. Завдяки майстерному поєднанню різних форм нарації в романах письменника виникає довірливий діалог оповідача й реципієнта.

Своєрідною наративною особливістю романів М. Дочинця є вживання *ми-нарації* в оповідях про історичні події минулого, учасниками яких були протагоністи-наратори. Скажімо, пригадуючи епізод бою на Красному полі, Андрій Ворон з роману «Вічник. Сповідь на перевалі духу» зауважує: «Що ми, діти, до цього виділи, що знали? Може ми й знали, гуртуючи рої в Хусті, що на тому притисянському полі приспіє вмирати. Але не знали, що се буде так. <...> Чуєш, Карпатська Україно, не суди нас, слабих і невмілих. Ми ще не знали, як жити, а вже мусили вчитися вмирати за тебе» [2, с. 7–8]. Використання *ми-нарації* є проявом колективної свідомості, що полягає в осмисленні наратором себе як частини народу, який виступив на захист рідної землі. Прикметно, що Андрій Ворон уживає множинне «ми» й у філософських сентенціях екзистенційного й онтологічного спрямування, які виявляють його національну ідентичність, приналежність до роду, релігійне світовідчуття тощо [2, с. с. 46, 153; 6, с. с. 218–219, 226].

Для осмислення наративних стратегій письма М. Дочинця важливого значення набувають хронотопні особливості творів як конструктивні елементи організації художнього світу. Наратив романів характеризується комбінуванням подій, які відбуваються в момент ведення оповіді/розповіді та історично віддалених (час оповіді не збігається з часом подій), завдяки чому набуває різних жанрових форм – спогадів, сповідей, діаріушу, інтерв'ю. Незважаючи на ретроспективний виклад матеріалу подієвість моделюється в хронологічній послідовності з минулого в теперішнє з проєкцією на майбутнє. Наратив у творах М. Дочинця побудований з орієнтацією на відомий фінал, адже на початку твору протагоніст чи протагоніст-наратор представлені як усебічно розвинені особистості, а фабула відтворює шлях їхнього духовного й тілесного самовдосконалення. Створюючи біографічну основу твору, письменник через нараторів репрезентує ті обставини й події, які вплинули на формування самобутнього світогляду й життєвої системи героїв. Акцентуація на їхньому внутрішньому світі має вирішальне значення для ідейно-тематичного рівня філософської прози, до якої належить письмо М. Дочинця.

Варто зазначити, що попри подібність структурно-композиційної організації романів письменника кожен з них має певні наративні особливості, пов'язані головню з образом оповідача/розповідача. Скажімо, в романі «Вічник. Сповідь на перевалі духу» присутній гомодієгетичний наратор в інтрадієгетичній ситуації, який виконує функцію протагоніста, творця художнього наративного світу. Він є центром представленого дієгезису, адже оповідає історію свого життя, акцентуючи увагу на тих ситуаціях і подіях, що вплинули на формування його світоглядної системи. Роман відзначається внутрішньою фіксованою фокалізацією, адже переказ ситуацій і подій відбувається лише з погляду протагоніста Андрія Ворона. Низка вставних епізодів (присвячені представникам роду героя), філософські сентенції та вставки з повчаннями уповільнюють наратив, формують самобутню оповідну манеру мудрої літньої людини. Реципієнт стає не тільки співтворцем дискурсу, скільки спостерігачем шляху духовного самовдосконалення оповідача-протагоніста. Ця наративна стратегія за В. Шмідом класифікується як автобіографічний наратив, що «передбачає велику часову відстань між «я», про яке оповідається, і «я», що оповідає, представленими як пов'язані психофізичною ідентичністю» [18, с. 93]. Ретроспективний виклад матеріалу у формі спогадів, монологу-сповіді з елементами самоаналізу, роздумів про значення історично віддалених у часі подій є спробою осягнення *себе-минулого* й *себе-теперішнього*.

Наративний художній світ роману «Мафтей. Книга, написана сухим пером» також представлений через першоособовий гомодієгетичний наратив із внутрішньою фіксованою фокалізацією. Наратор – головний герой твору, який, по-перше, повідомляє про події в Мукачеві, свідком і учасником яких він є в момент створення оповіді, але які безпосередньо не стосуються його особистого життя (історія викрадення дівчат і їхнього пошуку Мафтеєм), по-друге, репрезентує автобіографічний наратив у ретроспективному ключі. Специфікою оповіді є поєднання з розвитком сюжету обох ліній у єдину «сердечну сповідь», позаяк наратор, пригадуючи й аналізуючи минуле, знаходить у ньому відповідь на сучасні загадки (викрадачем виявляється його колишня кохана Ружена) [5].

У преамбулі й післямові до роману «Горянин. Води Господніх русел» М. Дочинець знову звертається до прийому «образ автора», коли він позиціонується як журналіст, що прагне познайомити читача з життєписом старого та його історією боротьби зі стихією. Автор зауважує про наявність безпосередніх контактів із наратованим, що дали йому можливість максимально наблизитися до осягнення самобутнього внутрішнього світу непересічної особистості й допомогли художньо її відтворити. У наративі роману автор-наратор трансформується в гетеродієгетичного наратора в інтрадієгетичній ситуації, що забезпечує об'єктивний виклад матеріалу від третьої особи. Розповідач репрезентується як творець-деміург, якому відомі й факти з минулого й теперішнього життя наратованого, і життєві історії давно померлих представників роду протагоніста – батька, діда Микули, вуйка Тимка, тітки Гафії та інших. Всезнаюча позиція наратора посилюється знанням внутрішнього світу наратованого, його думок, снів, почуттів, найтонших душевних порухів. За такої організації художньої дійсності спостерігається наближення розповідача й наратованого. Це створює наратизований дискурс – проникнення висловлювань і думок протагоніста у формі *ти-нарації* в об'єктивну третьоособову розповідь («Він любив цю роботу,

розмірену й точну, коли нараз бачиш плід старань. Немає милішого, ніж робити роботу, яку любиш, і немає гіршого, ніж коли робиш те, що не любиш. Хоча не раз буває, що легко при звичаюся до діла, яке тобі не до дяки, але окрім тебе його ніхто не зробить. Живучи в горах, стаєш мимохіть сторуким» [3, с. 121]). Наближення розповідача й наратованого створює також поєднання гетеродієгетичної розповіді й гомодієгетичної оповіді наратованого у формі *я-нарації* [3, с. с. 16–20, 151]. У такий спосіб у наративі роману діють два наратори – інтрадієгетичний оповідач-протагоніст і гетеродієгетичний наратор-деміург.

Висновки. Вирішального значення для реалізації наративних стратегій у романах «Вічник. Сповідь на перевалі духу», «Світован. Штудії під небесним шатром», «Криничар. Діаріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії», «Мафтей. Книга, написана сухим пером» набули типологія й функції наратора, форми наративу, форми нарації, специфіка хронотопу. Ці наративні особливості спрямовані на художнє моделювання образу *само-собою-наповненого* героя та відтворення процесу його духовного й тілесного самовдосконалення.

Полісинтетична жанрова природа романів М. Дочинця (параболічний роман з ознаками життєвого роману, роману-сповіді, роману-діаріюшу та роману в новелах) обумовила домінування першоособового наратування з внутрішньою фіксованою фокалізацією (винятком є роман «Горянин. Води Господніх русел» з домінуванням третьоособового наратування). Оповідачі/розповідачі в романах письменника виконують функції головних героїв (гомодієгетичний наратор в інтрадієгетичній ситуації з «Вічника. Сповідь на перевалі духу», «Криничара. Діаріюша найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії», «Мафтея. Книги, написані сухим пером»), другорядних персонажів-спостерігачів (гомодієгетичний наратор в екстрадієгетичній ситуації з роману «Світован. Штудії під небесним шатром»), обізнаного автора, який виступає в ролі видавця-редактора («Вічник. Сповідь на перевалі духу», «Горянин. Води Господніх русел», «Криничар. Діаріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії»). Майстерне використання зазначених наративних засобів і прийомів створило оригінальну оповідну манеру прозаїка.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні хронотопу пам'яті в прозі М. Дочинця.

Література:

- Васьків М. Наративні особливості «Криничара» М. Дочинця: повчання через розповідь. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія. Соціальні комунікації»*. 2013. Вип. 1. С. 25–29.
- Дочинець М. Вічник. Сповідь на перевалі духу. Мукачево : Карпатська вежа, 2013. 280 с.
- Дочинець М. Горянин. Води Господніх русел. Мукачево : Карпатська вежа, 2013. 312 с.
- Дочинець М. Криничар. Діаріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії. Мукачево : Карпатська вежа, 2016. 332 с.
- Дочинець М. Мафтей. Книга, написана сухим пером. Мукачево : Карпатська вежа, 2016. 352 с.
- Дочинець М. Світован. Штудії під небесним шатром. Мукачево : Карпатська вежа, 2014. 232 с.
- Женетт Ж. Границы повествовательности. Фигуры. В 2 т. Москва : Изд-во Сабашниковых, 1998. Т. 1. С. 283–299.
- Женетт Ж. Повествовательный дискурс. Фигуры. В 2 т. Т. 2. Москва : Учебно-педагог. изд-во, 1998. С. 60–281.
- Легкий М. Форми художнього викладу в малій прозі Івана Франка : автореф. дис. ... канд. філолог. наук : 10.01.01. Львів, 1997. 17 с.
- Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. Ковалів. Київ : ВЦ Академія, 2007. Т. 2. 2007. 624 с.
- Мацевко-Бекерська Л. Українська мала проза кінця XIX – початку XX ст. у дзеркалі наратології. Львів : Сплайн, 2008. 334 с.
- Остапчук В. Наративна стратегія в романах-епопеях С. Жеромського «Порію» і Л. Толстого «Война и мир»: компаративний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.05. Тернопіль, 2011. 22 с.
- Папуша І. Що таке наратологія? (огляд концепцій). *Studia Methodologica* / гол. ред. О. Лещак. Тернопіль : ТНПУ, 2005. Вип. 16. С. 29–46.
- Петрусь О. Особливості наративної стратегії в біографічній прозі Пітера Акройда : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.04. Дніпропетровський нац. ун-т. Дніпропетровськ, 2008. 20 с.
- Римар Н. Наративні стратегії художнього розповідання: теоретико-методологічний аналіз. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. № 10 (1). С. 70–73.
- Ткачук М. Наративні моделі українського письменства. Тернопіль : Медобори, 2007. 463 с.
- Ткачук О. Наратологічний словник. Тернопіль : Астон, 2002. 173 с.
- Шмид В. Нарратология. Москва : Языки славянской культуры, 2003. 312 с.

Ishchenko O. The specific features of the narrative in novels by Myroslav Dochynets

Summary. The article is devoted to examination the types and functions of the narrator, forms of narratives, forms of narration in artistic modelling of the image of an extraordinary/outstanding personality with a rich inner world and reproduction of his spiritual and bodily self-perfection process in novels “Centenarian. Confession on the Pass of the Spirit”, “Svitovan. Studies under the Celestial Dome”, “Highlander. Waters of our Lord’s Riverbeds”, “The Digger of Wells. The Diary of the Richest Man of the Mukachevo Dominion”, “Maftai. The Book is Written with a Dry Pen” by the modern Ukrainian writer M. Dochynets.

It has been determined that the narrators, positioned as folk philosophers, writers, journalists and well-endowed individuals with rich life experience play a key role in the construction of the novel’s narrative. In the novels of the writer there is a homodiegetic narrator in the intradiegetic situation, a homodiegetic narrator in the extradiegetic situation, a knowledgeable author in the role of publisher-editor. The narrators in novels by M. Dochynets’s act as the protagonists, minor observer characters, as well as the author. Despite the similarity of the structure-composition organization, the writer’s works have certain narrative features, related, mainly, to the image of the storyteller / third person. In the novel “Centenarian. Confession on the Pass of the Spirit” there is presented a homodiegetic narrator in the intradiegetic situation, which performs the role of protagonist, creator of the artistic narrative world and implicit narrator, which is a kind of M. Dochynets’s artistic doppelganger – journalist biographer, disciple of the folk sage (this specificity we can see in “The Digger of Wells. The Diary of the Richest Man of the Mukachevo Dominion”). The novel “Highlander. Waters of our Lord’s Riverbeds” is remarkable for the narrator transformation into a heterodiegetic narrator in an intradiegetic situation that provides an objective presentation of material by a third person.

Key words: narrative, narrator, forms of narratives, forms of narration, protagonist, novel.